443

A

138

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

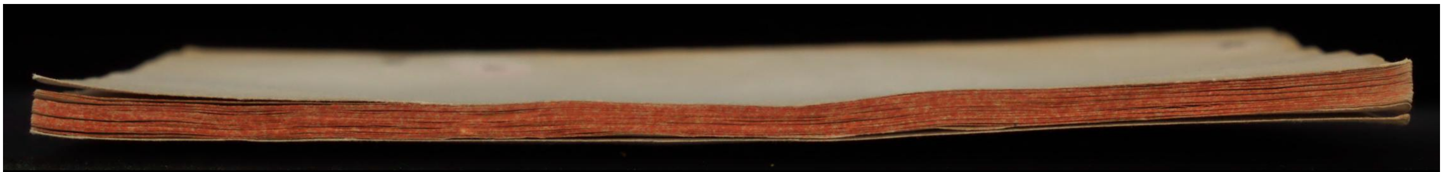
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

/18.
Kw 443
a 138

IACOBI A MELLEN, LUBECENSIS,

SYLLOGE NUMMORUM EX ARGENTO UNCIALIUM,

Quos vulgò

IMPERIALES ſeu THALEROS

appellant.

CLASSIS I.

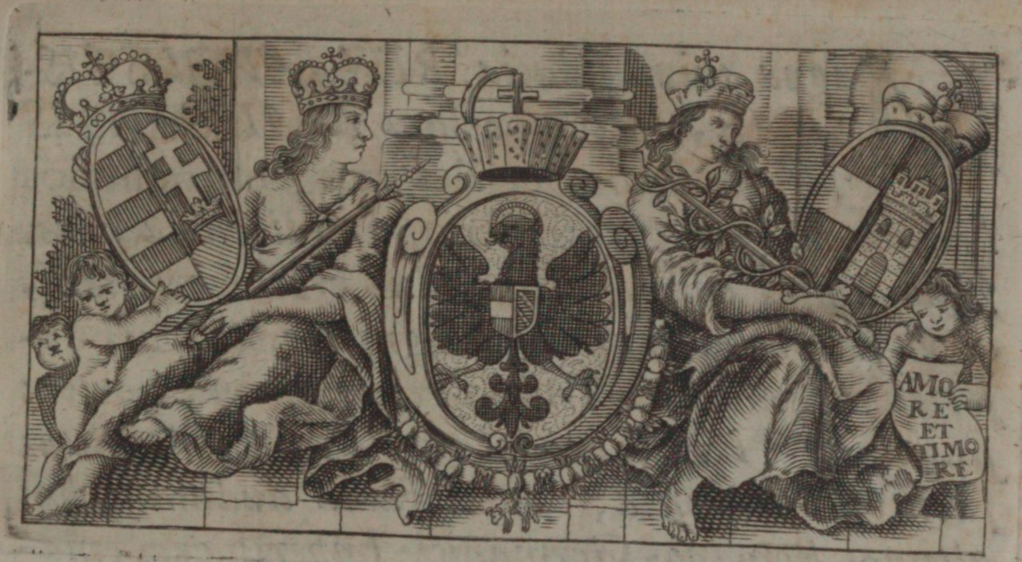
Unciales nummos IMPERATORUM & REGUM ROMANORUM, nec non Sereniſſimorum AUSTRIAE ARCHIDUCUM *comprehendens.*

Proſtat AMSTELODAMI apud JANSSONIO-WAESBERGIOS, & LUBECAE apud PETR. BOECKMANN, & JO. WIEDEMEYER,
Typis Chriſtoph. Gothofr. Venatoris,
cIↄ Iↄc XCVII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

SERENISSIMO ET AVGVSTISSIMO
PRINCIPI,

IOSEPHO,

ROMANORVM AC HVNGAR.
REGI,

ARCHIDVCI AVSTRIAE, DVCI
BVRGVNDIAE,
&c.

Domino ſuo clementiſſimo,

D. D. C.

S. REGIAE MAIEST. IPSIVS
devotiſſimus

IACOBVS à MELLEN,
LVBECENSIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

M*agna animi fiducia, REX AVGVSTISSIME, in conſpectum MAIESTATIS TVAE venio,* unciales ex argento nummos Auſtriacos, *quos collegi deſcripſiq́ue, TIBI dicaturus. Quò minus enim ſublime illud orbis Chriſtiani, quod ſummi Numinis benignitate occupas, faſtigium timidiusculè nimis reformidem, partim ſingularis TVA, eaque verè Regia, Comitas facit & Clementia, cujus fama dudum in has ultimas Romano-Germanici Imperii oras emanavit; partim verò ipſum libri hujus, quem humili manu offero, argumentum. Nam quos ille Principes recenſet, veteri recentique pecunia ſignatos, non exteri & alienigenæ, ſed Majores & Cognati, immò Avi Parentesque TVI ſunt, quorum ſacratisſimos vultus intueri, geſtarumque rerum glorioſa memoria excelſum & in ſimiles mores ſe formantem animum paſcere, REGIAE procul dubio MAIESTATI TVAE erit jucundisſimum. Vix etiam huic commentario noſtro, IMPERATORES, REGES ROMANORVM, & ARCHIDVCES AVSTRIAE exhibenti, ullo jure aliud, quam AVGVSTVM TVVM NOMEN, potuit præfigi, cum illud unum, optatisſimo fatorum votorumque noſtrorum conſenſu, omnibus hisce maximarum dignitatum titulis ſufficiat. Naſcendi enim ſorte amplisſimus AVSTRIAE*

AR-

ARCHIDVCATVS TIBI obtigit; Vnanimis porrò Germaniæ procerum ſuffragiis in REGEM ROMANORVM es electus; & aliquando, Auguſtiſſimo PATRE TVO (id quod tamen ſerò eveniat) in cœlum recepto, TE quoque IMPERATOREM venerabimur. Celebratur argenteus *D. N. J. C. Evangeliorum* Codex, *ab Vlfila, Gothorum in Mœſia Epiſcopo, circa annum CCC LX. ſcriptus, & Academiæ Vpſalienſi a Magno Regni Sveciæ Cancellario donatus, cujus apographum Franciſcus Junius & Georgius Stiernhielmius nobis dederunt. Ego non minus auſim dicere, me quoque S. REGIAE TVAE MAIESTATI* argenteum *hîc exhibere* codicem; *cum omnia, quæ illo continentur, domus Auguſtæ Auſtriacæque gentis decora non niſi ex argento depromta ſint, adeoque tota hæc Imperialium nummorum ſeries argenteos quaſi faſtos & annales conſtituat, ubi tot Auguſtorum ac Heroum vultus, honores, titulos, argento ſolido notatos, nobilique iſthoc metallo ab interitu vindicatos videas. Sed* manipuli *ſaltim ſunt, quos offero, & proinde talia argenti dona, quæ licet noſtram tenuitatem ſatis deceant, nequaquam tamen TVAE magnitudini conveniunt. At ſalva res eſt, nihilque cauſſæ, cur munuſculis iſtis Regali TVO ſolio verear advolvi.*

Nam, ut ipſe cœli moderator Deus tenuia ſupplicantium mortalium munera non faſtidit, itâ etiam memini terrarum Deos, h. e. Reges & Principes, exilia ſubditorum dona non reſpuere. Immò novi, me nequaquam Elephanto aſſem dare; *quod, an putaret, olim (apud* Macrobium) *Imp. Cæſ.* Auguſtus *lepidè ex aliquo quærebat, libellum ipſi tanta trepidatione offerente, ut modo protenderet manum, modò retraheret. Sed* Regi *potius, eique humaniſſimo,* Imperiales *offero; quos licet parcè admodum & exiguis tantùm manipulis exhibeam; eos tamen, quia ex argento merè* Auſtriaco *conſtant, Principem gente ac mente* Auſtriacum *haut facilè adſpernaturum, confido. Tam blanda igitur ſpe ſuffultus, hoc quicquid muneris eſt, REX CLEMENTISSIME, ad ſacros MAIESTATIS TVAE pedes colloco, Deumque O. M. ſupplex rogo, ut TE certisſimum non modo Germaniæ noſtræ, ſed univerſi etiam Chriſtiani orbis præſidium, cum tota domo Auguſta quàm diutisſimè ſervet.*

Scrib. Lubecæ XIV. *Cal. Maji*

cIↄIↄc XCVII.

PRAEFATIO.

ANtiquisſimis olim temporibus GERMANI noſtri nullum procul dubio ſignati æris ſeu pecuniæ uſum habuerunt, ſed tantùm permutatione rerum ſua inſtituerunt commercia. Deinde primis à nato Servatore Chriſto ſæculis ii, qui Romanis viciniores fuerunt, vel etiam ad Rheni & Viſurgis ripam victricibus eorum ſuccubuerunt armis, Romanæ paullatim pecuniæ adſveti, denarios aliosqve illorum nummos cœperunt adhibere, *ſerratos* maximè *bigatosque*, auctore *Tacito*, probantes, adeòque ſollicitè caventes, ne malitioſa callidorum hominum vafrities innocuæ ipſorum ſimplicitati imponeret.

Tandem ipſi didicerunt nummos cudere, *monetam* ſcilicet *in ſe habentem imaginem & literas*, ceu *Dagobertus*, Francorum Rex, (apud *Ioachimum Io. Maderum*, ad calcem Chronici Montis-Sereni) in diplomate fundationis cœnobii Wiſſenburgenſis, anno DC XXIV. dato, loquitur; ubi etiam *Nemetenſis* monetæ meminit, eo ipſo ſæculo VII. jam adeò famoſæ atque celebris, ut ad illius exemplum aliis pecuniam ſignandi poteſtas facta fuerit. *Solidorum* verò ac *denariorum* nomine antiqui iſti Germanorum nummi pasſim apud ſcriptores horum temporum, & in monumentis publicis occurrunt; optandumque foret, ut plenam & accuratam pecuniæ hujus veteris notitiam haberemus, nec ea potius tot hactenus antiquariis vel ignorata eſſet, vel prætcrita, cùm nobis aliàs innumera ferè prioris ævi numismata, integris voluminum plauſtris, ad nauſeam usque appoſuerint. Nam licet, tàm è Gallis, quàm Germanis noſtris dentur, qui antiquos iſtos ſolidos denariosque deſcribendos ſibi ſumſerint; Plurimi tamen adhuc ejus generis nummi ſuperſunt, ſive non viſi ha-

ctenus,

ctenus, ſive neglecti eruditis; utpote cuncta alia potius curantibus, quam ut abſtruſas ſæpè numismatum horum literas, figuras, cruces, templa, turres, inſignia, alas, arbores, vexilla, pisces, & innumera id genus alia, ſive ſymbola, ſive ænigmata, in iis occurrentia, interpretentur, ac inde aliquid lucis hiſtoriæ patriæ affundant.

Parem cum his Solidis Denariisque Germanorum veterum immò deteriorem adhuc ſortem experti ſunt incuſi, tenues, ac foliati illi patrum noſtrorum nummi, quos vulgò *Bracteatos* appellare ſvevimus. Nam inſvetum hoc aliis gentibus, ſolisque adeò Germanis proprium pecuniæ genus parcè admodum hactenus fuit deſcriptum, aut luci publicæ expoſitum. Et licet non omninò deſint, qui rarioribus iſtis patriæ noſtræ monumentis vel rimandis vel delineandis operam impenderint, quod poſt *Ioachimum Vadianum, & Tilemannum Friſium* fecerunt Viri Clarisſimi, *Io. Chriſtfridus, Caſpar,* & *Paullus Martinus Sagittarii* (variis partim epiſtolis & programmatibus; partim verò aliquot ligno cælatis bracteatorum iconismis, ad conquirendos plures ejusmodi nummos editis) *Ioannes Daniel Major* (ultimo ingenii ſui partu, cui titulus: Bevölckertes Cimbrien, &c. Plönæ, 1692 fol.) *Wilhelmus Erneſtus Tentzelius*, (colloqviis menſtruis, Monatl. Unterredungen ἀνωνύμως hactenus evulgatis, pasſim); *Ioannes Andreas Schmidius* (disſertatione de nummis bracteatis Numburgo-Cicenſibus ac Pegavienſibus, qvæ Jenæ an. 1695. 4to prodiit); & alii; quorum limatisſimis commentationibus vix operæ pretium erit annumerare juvenilem *noſtram* de antiquis quibusdam nummis Germanicis Epiſtolam, an. 1678. Jenæ editam. Illi tamen partim *morte* præventi ſuſceptos utilisſimos labores haut ex voto po-

potuerunt abſolvere; partim verò ex ingenti bracteatorum numero *paucos* ſaltim elegerunt, in quibus enodandis atque illuſtrandis eorum ſe exercuit induſtria. Vnde non leve ſolùm ſpicilegium, ſed integram adhuc meſſem ſibi reſtare deprehendet amicus noſter, *Jo. Chriſtophorus Olearius*, Eccleſiaſtes & Bibliothecarius Arnſtadienſis, qui univerſum hoc negotium aggreſſus, *Iſagogen ad Nummophylacium Bracteatorum, qua præſtantia uſus & natura illorum ſuccinctè deſcribitur, addita centum & amplius eorundem literis ſignatorum ſylloge*, Ienæ an. 1694. 4to edidit; eodemque libro plura hujus generis & uberiorem iſtiusmodì numiſmatum deſcriptionem eſt pollicitus.

Diverſæ autem quantitatis, variique moduli fuerunt olim hi Germanorum nummi veteres, quos diximus: Immò tandem eò magnitudinis excreverunt, ut aucto indies argenti pondere (raroque aliis gentibus exemplo) *unciales* evaſerint. Factum id ſæculo XV. exeunte, quò iſtiusmodi nummi majusculi cudi cœperunt: primùm quidem (habito ſolius quantitatis reſpectu) *groſſi craſſiores*, dicke Groſchen/ aut *floreni*, Gůlden & Gůlden-Groſchen/ dicti; Sed deinde ſub initium ſequentis ſæculi XVI. à Valle Ioachimica, Joachims-Thal/ notisſimo illo Bohemiæ loco, (ubi ſignabantur) *Ioachimici*, *Vallenſes*, & *Thaleri*, Thaler/ appellati; Immò tandem ab auctoritate Imperiali, huic monetæ generi conceſſa, *Imperiales* ſeu Reichs-Thaler vocati; quo nomine in hunc usque diem veniunt.

Hos inter unciales nummos quinam omnium *primi* fuerint, apud curioſos harum rerum disquiritur. Sunt, qui ejusmodi nummos jam an. 1429. ab *Alberto* Auſtriaco, Sigismundi Imp. genero, cuſos eſſe perhibent, ſit-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

que eorum mentio in *colloquiis menſtruis* (Monatl. Unterredungen) anni 1695. menſ. Decemb. p. 1005. Sed illi hactenus omnem induſtriam noſtram effugerunt. Pari modo quidem in *libello monetali* vernaculo, qui Hamburgi apud Georgium Wolders an. 1631. 4to prodiit p. 61. iconismnm Imperialis *Moguntini*, annum 1438. præferentem cernimus: ſed ubi datur ipſius archetypi videndi copia? Eorum, qui nobis ſe obtulerunt, uncialium nummorum antiquisſimi ſunt, quos *Sigismundus* Archidux Auſtriæ an. 1484. & ſeqq. ſignari juſit. Nam licet habeamus argentea hujus ponderis numismata, vultum *Maximiliani I.* Auſtriaci, & *Mariæ* Burgundicæ referentia, quæ annum 1479. exhibent; Haud tamen, ſi quod res eſt dici debet, eorum ætas hujus anni numero reſpondere videtur: Sed potius ex recentiori literarum ductu, ex *Magnanimi* titulo, quo Maximilianus ibi gaudet, aliisque id genus argumentis, colligas, nummos iſtos poſterioribus demum annis in memoriam ſerenisſimorum, quos oſtendunt, Conjugum cuſos eſſe. Salvo nihilominus aliorum â nobis diſſentientium judicio. Quamvis etiam vulgò tam *Saxonici* illi, qui Fridericum III. Electorem, cum Iohanne & Georgio, repræſentant, quam *Schlickiani* imperiales, reliquos omnes ætate antecellere putentur, extant tamen plures alii adhuc antiquiores, quorum catalogum dicto *Colloquiorum menſtr.* loco videas.

Ad iſtud autem quod monetæ genus attinet, non defuerunt quidem hactenus, qui id *delinearent* aut *deſcriberent*. Nam ultra ſesqui-ſæculum, & quod excurrit, hi nummi unciales argentei, unà cum cæteris, minoris ponderis & pretii nummis, variis *libris* quos vocant *monetalibus*, tàm Belgico, quàm Germanico

ſermo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

ſermone editis, fuerunt comprehenſi. Ex iis, qui *Belgica* lingua prodierunt, ſequentes vidimus:

Evalvacibouxkin, waar in men figurelic vindt al de gauden en zelveren penninghẽ, cours en ganc hebben, in de Landen van herwaerds over, &c. te Ghẽt, by Ioos Lambrecht, 1550, 8vo.

Ordonantie, ſtatut, en permiſſie der Keizerlicker M. van den gauden en zelveren penninghen, Cours ende gang hebbende, &c, gepubliceert int Iaar M. D. achtenveertigh, den 17. *Iulii. te Gent, by Ioos Lambrecht,* 8vo.

d' Onghevalveerde gauden ende zelveren Munte van diverschẽ Conigryckẽ, &c. te Ghend, by Ioos Lambrecht, 1551. 8vo.

d' Onghevalveerde gouden ende ſilveren Munte &c. t' Antwerpen by Chriſtoffel Plantyn, ende by Guillaem van Parys, 1575. 8vo.

Het Threſoor oft Schat van alle de Specien figuren en ſorten, van gouden ende ſilveren Munten, &c. t' Antwerpen by Guillaem van Parys, 1580, 8vo.

Placcart ende ordonantie generale, ſo op den cours van den Gelde, &c. item *Beeldenaer ofte figuerboeck, dienende op die nieuwe ordonantie van de Munte, &c. t Amſtelredam, by Cornelis Claeſz,* 1586 4to.

Manual ofte Handboeck, inhoudende die Weerde van den Marck, Once, Engelce ende Aes, van alle ghevalveerde ende onghevalveerde Munte, &c, tot Amſtelredam, by Cornelis Claeſz, 1586, 4to.

Seqventes autem libri monetales *Germanico* idiomate ſcripti nobis occurrerunt:

Valvation und Wirderung vieler güldenen und ſilbernen Müntzen / grober und kleiner Sorten / &c. zu Hamburg / durch Joachim Lauen gedruckt 1568. 4to.

Nieder-Sächſiſcher *Valvation*-Druck allerhand grober und kleiner Müntzſorten / &c. 1572. 4to.

Vorzeichnis und Gepräge der groben und kleinen Müntz-ſorten/&c. Leipzig/ 1572. 4to.& denuò bey Wolff Stürmer/ Formſchneider zu Leipzig/1583. 4to.

Neu Müntzbuch / darinnen allerley groſſe und kleine ſilberne und güldene Sorten fürgeſtellet werden / &c. zu München/ bey Adam Berg/ 1597. fol.

Müntzbuch / darinnen zu beſehen / die beſten und ſchönſten / ſowohl alte als neue/ Geld-Müntze &c. Hamburg in Verlegung Jürgen Wolders/1631. 4to.

Præter hos monetales,ut vocari amant,libros, etiam alia curioſorum ingeniorum monumenta extant,quibus unciales nummi argentei ſeu Imperiales deſcribuntur. Habemus enim V. Cl. *Samuelis Reyheri, IC.* Anteceſſoris & Mathematici Kilonienſis, diſſertationem Juridico-Stathmicam, de tribus argenteis nummis iisque uncialibus antiquisſimis, quæ an. 1695. 4to prodiit. Plurima quoque ejusmodi numismata *Wilhelmus Erneſtus Tenzelius* in Colloquiis ſuis menſtruis(Monatl. Unterredungen)attulit; qui etiam unciales *Moguntinos* peculiari nuper ſcripto (ad Reverendisſimum Electorem Lotharium Franciſcum) enarravit. Ne dicam de *Elia Brennero*,qui thaleros *Suecicos*, elegantisſimè æri inciſos,ſuo,quem collegit,nummorum Sveo-Gothicorum theſauro inſeruit; & de ſcriptoribus id genus aliis.

Sed auctores iſti, ut ut ſua laude dignisſimi, partim non *omnia*, quotquot ipſis occurrerunt, uncialium nummorum genera, ſed *aliqua* tantùm nobis dederunt; partim verò (id quod præcipuè libris monetalibus familiare eſt) ſola numismatũ *effigie* contenti nullam adjecerunt explicationem ſive commentarium. Immò ſi vulgares

iſtos, quos modò dixi, *monetales libros* ſpectes, incerta ſæpius illorum *fides* eſt, nummique adeò temerè aut oſcitanter haut raró ſunt delineati, ut eorum iconibus nequaquam ſemper tutò poſſis credere.

Nos igitur, cum inter alias pecuniæ veteris recentisque collectiones, ex plurimis non tantùm privatorum ſcriniis, ſed illuſtrium etiam & principum virorum cimeliarchiis, præcipuè autem ex locupletisſima Illuſtrisſimi Comitis Schvvarzburgici, *Antonii Guntheri*, gaza, accuratisſima quorumvis nummorum ex argento uncialium ectypa coacervârimus, & quidem egregia illa *ichthyocollæ* methodo (cujus inventi jam tum anno 1685. *Ioh. Daniel Major*, præclarum illud dum viveret Academiæ Cimbricæ decus, in literis ad nos datis meminit); ab amicis facilè nos exorari paſſi ſumus, imprimis ab Excellenti & omnium elegantiorum literarum amantisſimo Viro, *Achille Daniele Leopoldo*, IC. & cauſſarum in hac urbe patrono celeberrimo, ne theſaurum iſtum, fortaſſe non ubivis obviū, bono invideremus publico, ſed ut eundem potius æri inciſum, ac Commentario illuſtratum, cum erudito (ſive curioſo) orbe communicaremus. Evulgavimus hanc in rem ſuperiori anno peculiare aliquod *Specimen*, quo inſtitutum noſtrum, ejusdemque modum, expoſuimus; Nunc autem fidem publicè datam liberaturi, promiſſum iſta ſcriptiuncula opus aggredimur.

Ordimur ſcilicet inſtitutam *Nummorum ex argento uncialium Syllogen*, qua certis aliquot (Deo volente) *Claſſibus* omnia & ſingula *Imperialium*, ſive *Thalerorum* genera, *quotquot noſtra hactenus induſtria inveniri potuerunt*, ſumma fide ex meris *archetypis* expreſſa, & ſufficienti *commentario* explicata, ſumus edituri. At, illud dum ſuſcipimus, nequaquam *monetarios* nos profitemur, de *materia*,

pondere & valore numiſmatum iſtorum ſollicitos, adeòque anquiſitiori diligentia notantes, quænam in his nummis ſit argenti æriſque mixtura, aut quo pretio Hiſpanorum *Reales,Peſos* atq;*Pattacones*,Italorum *Scudi*, Gallorum *Ecus blancs*, Anglorum *Coronæ* (*Crowns*), Belgarum *Ducatons*, Germanorum *Banco*-Thaler/Wechſel-Thaler / Gůlden-Thaler/ Burgundiſche/ ſive *Albertus*-Thaler/ cæterique id genus nummi veniant. *Hiſtoricè* enim potius hoc quicquid operis eſt, nobis exequendum propoſuimus, habita ſimul natalium notitiæ, ſeu *genealogiæ* ratione, nec prætermiſſa utilisſima pariter ac jucundisſima *inſignium* doctrina, quæ in argenteis hiſce armorum pandectis utramque neceſſariò paginam requirit.

Cæterùm, cùm per graviora, quibus diſtinemur, negotia, ſingulas Sylloges hujus Claſſes una vice abſolvere nobis non liceat, hoc πάρεργον horis ſaltem ſubciſivis (quarum oppidò paucæ ſunt) tractantibus; Id cepimus Conſilii, ut unamquamque Imperialium nummorum Claſſem in ſuos diſtribueremus *Manipulos*, ſeorſim quidem, at ea lege prodituros, ut alter alteri ſtatis temporibus ſuccedat, & ita ſine negotio, immò ferè ſine ſenſu, magni paullatim numiſmatum uncialium acervi congregentur.

Quod reliquum eſt, omnes illi, qui unciales nummos argenteos, ab iis, quos manipuli noſtri complectuntur, *diverſos* posſident, officioſè rogantur, velint *ectypa* illorum, ichthyocolla expreſſa, aut accuratas etiam picturas, ad nos, vel bibliopolas noſtros, transmittere, ut adornandis ſingularum Clasſium *Supplementis* posſint inſeri, adeòque opus hoc omnibus, quoad fieri poteſt, numeris ac nummis abſolutum prodeat.

STEM-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

STEMMA AVSTRIACVM,

Claſſis I. nummis uncialibus rectius capiendis atque digerendis inſerviens.

- *Leopoldus* Probus, m. 1386
  - *Wilhelmus*, m. 1406.
  - *Leopoldus*, m. 1411.
  - *Fridericus* m. 1439.
    - *Sigismundus*, n. 1427. m 1496.
  - *Erneſtus* ferreus n. 1377. m. 1424.
    - *FRIDERICVS III.* Imp. n. 1415. m. 1493.
      - *MAXIMILIANVS I.* Imp. n. 1459. m. 1519. { A.
    - *Albertus*, n. 1418. m. 1463.

- A.
  - *PHILIPP*[9] *I.* R. Hiſp. n. 1478. m. 1506.
    - *CAROLVS V.* Imp. & Hisp R. n. 1500. m. 1558. Lineæ *Auſtriaco-Hiſpanicæ* propagator.
    - *FERDINANDVS I.* Imp n. 1503. m. 1564.
      - *MAXIMILIANVS II.* Imp. n. 1527 m. 1576.
        - *RVDOLPHVS II.* Imp. n. 1552. m. 1612.
        - *Erneſtus*, n. 1553. m. 1595.
        - *MATTHIAS* Imp. n. 1557. m. 1619.
        - *Maximilian*[9], n. 1558. m. 1618.
        - *Albertus*, n. 1559. m. 1621.
      - *Ferdinandus*, n. 1529. m. 1595.
      - *Carolus*, n. 1540. m. 1590. { B.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

- B.
  - *FERDINANDVS II.* Imp. n. 1578. m. 1637.
    - *FERDINANDVS III.* Imp. n. 1608. m. 1657.
      - *FERDINANDVS, IV.* R. Rom. n. 1633. m. 1654.
      - *LEOPOLDVS* Imp. n. 1640.
        - *IOSEPHVS,* R. Rom. n. 1678.
        - *Carolus,* n. 1685.
      - *Carolus Ioſephus,* n. 1649. m. 1664.
    - *Leopoldus Wilhelmus,* n. 1614. m. 1662.
  - *Maximilianus Erneſtus,* n. 1583. m. 1616.
  - *Leopoldus,* n. 1586. m. 1632.
    - *Ferdinandus Carolus,* n. 1628. m. 1662.
    - *Sigismundus Franciscus,* n. 1630. m. 1665.
  - *Carolus,* n. 1590. m. 1624.

SYLLO-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

SYLLOGES NVMMORVM VNCIALIVM
CLASSIS I. MANIPVLVS I.

IMPERATORES AC REGES ROMANORVM.

FRIDERICVS III.

DIVI. FRIDRICHVS. 3. PAT: ET. MAXIMILIANVS. FILI: IMPER: ROMANI. *Effigies Friderici Patris, & Maximiliani Filii, Imperatorum.*

NOBILISS: AC. ILLVSTRISS: DOMVS. AVSTRIACAE. INSIGNIA. ANNO. 1. 5. 31. *Inſignia coronata, quæ à duobus angelis ſuſtinentur.*

 Quam-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

QVamvis hic nummus uncialis argenteus, anno demum 1531. cuſus, eorum, quos præfert, Imperatorum ætate multò ſit recentior, nec etiam ad uſualem monetam pertineat, ſed potius ad auguſtiora illa numismata, quæ Galli *Medailles*, noſtri Schaupfennige / appellant; Satis commodè tamen putavimus eundem iri adhibitum ad captandam dicendi aliquid de *Friderico* III. Imp. occaſionem, quam negat aliorum hujus principis numiſmatum ex argento uncialium defectus. In primis, cùm idem jam à Cl. V. *Johanne Henrico Bœclero* factum eſſe conſtet, qui Imperialem hunc, reliquis aureis argenteisve Friderici nummis annumeratum, eruditis annotationibus ſuis ad *Æneæ Sylvii* hiſtoriam rerum Friderici III. Imp. Argentorati an. 1685. editam, inſeruit.

Jungitur itaque hîc unum familiæ Auſtriacæ domusque Auguſtæ decus alteri, filio ſcilicet *Maximiliano* I. divus FRIDERICVS pater, quem inter Imperatores vulgò *tertium* hujus nominis appellant; aliis tamen, qui *Fridericum* Pulchrum quoque Auſtriacum, Ludovici Bavari æmulum, in numerum Imperatorum referunt, potiori jure *quartum*; immò adhuc aliis, qui *Fridericum* Brunsvicenſem, degeneri Wenceslao ſurrogatum, Imperatoribus annumerant, *quintum* vocantibus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

Fuit is *Erneſti* Ferrei, Auſtriæ Archiducis, filius, ex *Cimburgi* Maſovia an. 1415. die 23. Sept. natus, princeps pius, æquus, & maximè implendo nominis omini pacificus. Quibus etiam virtutibus meruit, ſummæ rerum Chriſtiani orbis præfici, cum Francofurti anno 1440. unanimi Electorum conſenſu mortuo patrueli *Alberto* II. Imperatori ſucceſſor datus, & paullò poſt Aquisgrani coronatus fuerit. Hinc anno 1452. Romam petiit, ac in urbe illa orbis olim principe Imperiale diadema â ſummo eccleſiæ præſule Nicolao V. impetravit, acclamante undiq; populo: *Friderico pacifico â Deo coronato Imp. vita & victoria!* qualis honor ipſi inter Cæſares Auſtriacos uni & ſoli contigit. Uxorem quoque ibi nactus eſt eodem tempore, & ex ejusdem Pontificis manu, *Eleonoram*, Eduardi Portugalliæ Regis filiam, quæ ipſi (præter infantes aliquot βραχυβίυς) *Maximilianum*, poſtea Imperatorem, & *Cunigundam*, Alberti Bavari uxorem, peperit.

Egregia Fridericus pietatis, manſvetudinis & ſobrietatis laude per *quinquaginta & tres* annos Imperio præfuit, ac demum anno 1493. die 19. Aug. duobus ſaltim annis octuagenario minor, obiit; adeòque ab Imp. Cæſ. Octaviano Auguſto quidem tribus Imperii annis ſuperatus fuit, at illum ex adadverſo totidem vitæ annis ſuperavit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

De MAXIMILIANO, Friderici in hoc nummo comite & filio, nihil dicere nunc attinet, cum plurima ſtatim illius ſit facienda mentio. Nec in præſentiarum nos ſollicitos habebunt, quæ in averſo Imperialis noſtri latere â binis *geniis* telamonibus tenentur, *nobiliſſimæ ac illuſtriſſimæ domus Auſtriacæ Inſignia;* nam & illa deinceps, ſubinde occaſione data, prolixè & luculenter erunt explicanda. Hîc ſaltim obiter, & in limine quaſi, notâſſe ſufficit, quadripartitum iſtum clypeum ſex diverſis laterculis abſolvi; quorum primus repetita nov-antiqua Archiducatûs *Auſtriæ* inſignia continet; Secundus tertiusve *Styriæ* & *Carinthiæ* Symbola præfert; quartus *Carniolæ*, & quintus *Tyrolis* δεῖγμα exhibet; Sextus denique & ultimus *Habspurgici* Comitatus teſſeram complecti-tur.

MAXI-

MAXIMILIANVS I,

I.

MAXIMILIAN9. MAGNANIM9. ARCHIDVX. AVSTRIE. BVRGVND. *Caput Maximiliani laureatum, additis circa collum literis:* ETATIS. 19.

MARIA. KAROLI. FILIA. HERES. BVRGVND. BRAB. CONIVGES. *Effigies Mariæ, capite nudo, & crinibus in nodum adſtrictis, nec non additis circa collum literis:* ETATIS. 20. *& inferius:* 1479.

QVi adverſo hujus nummi latere apparet, MAXIMILIANVS I. Auſtriacus eſt, præcedentis Imperatoris *Friderici* III. (ſive IV.) ex *Eleonora* Portugallica filius, anno 1459. die 22. Martii Neoſtadii Auſtriæ natus, ac inde (ex felici nominis omine) ad ſummum illud maximarum rerum

culmen evectus, ut non modo an. 1486. Francofurti Rex Romanorum electus ſit; ſed etiam parente mortuo ab an. 1493. ad 1519. Imperii habenas geſſerit. Attamen neutra iſtarum dignitatum nummo noſtro expreſſa legitur, utpote, qui annum 1479. præfert, quo Maximilianus, *decimum nonum ætatis* annum vix emenſus, tantis honoribus nondum fuit ornatus.

Solo itaque hîc *Archiducis Auſtriæ*, *Burgundiæque* Ducis titulo gaudet, qui ipſi partim ex hereditate paterna, partim verò uxorio jure obtigit. Nam *Auſtria*, poſt cæſum Ottocarum Bohemiæ Regem â victore Rudolpho I. Imp. an. 1282. filio ſuo Alberto collata, non interrupta generationum ſerie ad abnepotem ejus Fridericum Imp. devenit, qui obſoletum ferè aut omiſſum â majoribus *Archiducis* nomen reſumſit, & unà cum pleno ſucceſſionis jure in filium heredem, Maximilianum, tranſtulit. Quod autem *Burgundiæ* Ducatum attinet, hunc Maximiliano uxor *Maria*, Caroli Audacis, ultimi Burgundiæ Ducis, filia & heres, attulit; de qua mox plura nobis erunt dicenda.

Cæterùm, ſi principis nummo noſtro ſignati habitum attendas, non tantùm liberali ſatis & venuſta facie eſt præditus, ſed & promiſſa admodum *cæſarie* ornatus apparet, quam deinceps more

re ſæculi ad aures usque reciſam habuit. *Lauream* quoque gerit ſolitum illud priſcorum Imperatorum ac Cæſarum decus, nec non antiquisſimum victoriæ Symbolum, optimo ſanè jure Maximiliano debitum, cùm ob varia virtutis bellicæ ſpecimina, quibus etiam præclarum *Magnanimi* cognomen meruit; tùm præcipuè eam ob cauſſam, quod illo ipſo, qui numismate hoc ſignatur, anno, fuſo fugatoque ad Gvinegatum Arteſiæ vicum Cordæo duce, eximiam contra Gallos victoriam obtinuit.

Averſa nummi noſtri parte MARIA Burgundica, prior Maximiliani *Conjux*, exprimitur. Fuit hæc *Caroli* Audacis (ſeu Pugnacis) Burgundiæ Ducis, *filia*, quam is anno 1457. ex *Iſabella* Borbonia ſuſcepit, & an. 1477. ad Nancejum Lotharingiæ cæſus amplisſimorum in utraque Burgundia ditionum, totiusque Belgii heredem reliquit. Opulentisſimam itaque hanc ſponſam plurimi quidem ambierunt proci, ut Ferdinandus Rex Neapolitanus, Carolus Galliæ Delphinus, Georgius Clarenciæ, & Carolus Engolismenſis Dux, Johannes & Philippus Cliviæ Duces, Philibertus Dux Sabaudiæ, Johannes Galeatius Mediolani Princeps, & quamplures alii: Sed inter hos omnes ſoli *Maximiliano* Auſtriaco tam felici eſſe licuit, ut ipſi formoſisſimæ pariter ac ditisſimæ hujus *Mariæ* nuptiæ conciliatæ

ſint,

ſint, quam anno 1477. die 20. Aug. Gandavi duxit, adeoque *Burgundiæ*, *Brabantiæ*, & reliquarum Belgii provinciarum dominium familiæ ſuæ intulit.

Neque infœcundum fuit auguſtiſſimum hoc Maximiliani & Mariæ conjugium, ſed præter *Franciſcum* & *Georgium* Archiduces, in prima ſtatim infantia iterùm extinctos, ex illo prodiit *Philippus*, an. 1478. Brugis natus, qui felicius adhuc paterno thalamo connubium eſt conſequutus, dum ſociata ſibi an. 1496. *Johanna*, Ferdinandi Catholici, Caſtellæ & Arragoniæ Regis, filia, amplisſimum Hispaniarum regnum obtinuit, idemque recens-detecti Novi orbis provinciis egregiè auctum ad poſteros Auſtriacos transmiſit. Prodiit etiam ex iſto Maximiliani & Mariæ conjugio *Margareta*, eôdem quem nummus noſter habet, anno 1479. (vel ſequenti, juxta alios) Bruxellis nata, & primùm quidem *Carolo* Galliæ Delphino, Ludovici XI. Regis filio, deſponſata; ſed cum ab eo repudiata eſſet, *Johanni* Hiſpaniæ principi, Ferdinandi Catholici R. filio, nupta: Hinc *Philiberti* Sabaudiæ ducis conjux, & tandem Belgii gubernatrix, cui per tres & viginti annos præfuit.

Quod reliquum eſt, uncialis noſter hactenus deſcriptus *alia* etiam forma extat, cujus typus equidem, quoad effigies ſereniſſimorum conjugum, & utras-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

utraſque inſcriptiones, ab allato non eſt diverſus; *Maria* tamen hîc *dextro* lumine conſpicua, ibi *lævum* intuenti oculum obvertit, & inſuper divulſus anni 1479. numerus partim ornato ipſius pectori, partim verò tergo adſcriptus cernitur. (Conf. librum monetalem ab *Adamo Berg* an. 1597. Monachii fol. impreſſum, ipſo titulo, & f. 4.)

II.

MAXIMILIAN9 MAGNANIM9 ARCHIDVX. AVSTRIE. BVRGVND. *Caput Maximiliani laureatum, additis circa collum literis:* ETATIS. 19 1479.

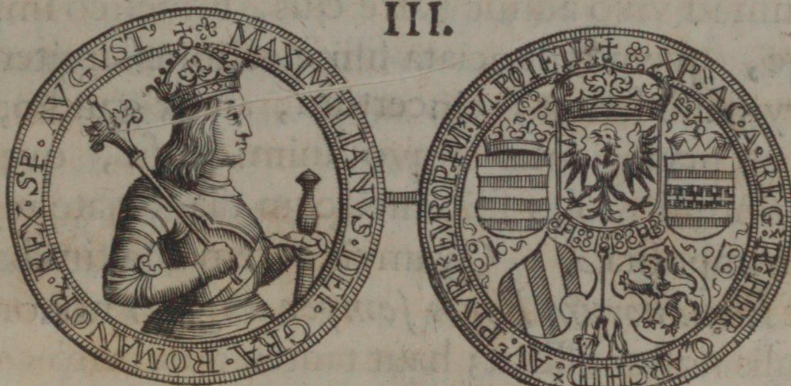
MARIA. KAROLI. FILIA. HERES. BVRGVND. BRAB. CONIVGES. *Effigies Mariæ ornatæ, & pileo turbinato tectæ, additis circa collum literis:* ETATIS. 20.

Iidem ſe nobis hîc ſiſtunt clarisſimi conjuges, quos nummo præcedenti vidimus, MAXIMILIANVS Auſtriacus ſcilicet, & MARIA Burgundica. Sed iſta alio habitu apparet ac in ſuperiori numismate. Ibi enim *nudo* capite, & crinibus ſupra verticem in nodum adſtrictis, conſpicienda erat; Hîc verò & *velata* eſt, & *pileum turbinatum* gerit, auro & gemmis diſtinctum, defluente inde â tergo longo ſyrmate. Quo de habitu quidem conſtat, fuiſſe eum iſto ſæculo fœminis optimatibus familiarem, ceu ex antiquis picturarum tabulis apparet, quas hinc inde in templis aut principum atriis reperias; Sed maximè notari meretur, Mariam illo indutam fuiſſe, cum primùm Maximiliano principi Gandavi an. 1477. in manum convenit. Nam ſerenisſimam hanc Sponſam tum temporis iſtiusmodi acuminatum ſive turbinatum pileum (quem Orientalem ſeu Hungaricum vocare ſolent) capite gesſiſſe, ex iconismo illo patet, quem (dubio procul è vetuſtiori aliqua tabula vel periſtromate depromtum) *Sigismundus â Bircken* Speculo ſuo honoris familiæ Auſtriacæ p. 857. inſeruit.

Cæterùm auguſtisſima hæc nec non charisſima Maximiliani uxor, quatuor (uti diximus) liberorum mater facta, tandem anno 1482. ex infauſto inter venandum equi lapſu Brugis periit; viduo marito

rito longum ſui deſiderium relinquens: quod tamen ſecundis *Annæ* Britannicæ votis, & hac â Carolo VIII. Galliæ Rege ipſi prærepta, ſuccedentibus *Blancæ Mariæ* Mediolanenſis nuptiis lenitum eſt.

III.

MAXIMILIANVS. DEI. GRA. ROMANOR. REX. SP. AVGVST9. *Effigies Maximiliani armati & coronati, dextra ſceptrum, ſiniſtra gladium tenentis.*

XP^{z}. AC. A. REG^{z}. R^{x}. HER. Q. ARCHID^{x}. AV^{E}. PLVRI^{z}. EVROP^{E}. PVI PN. POTETI9. *Scutum coronatum & torque Aurei Velleris cinctum, nec non aliis 4. parmulis ſtipatum, quas inter aliquot igniaria hujus ordinis apparent.*

Quem

QVem hactenus Archiducali ſaltim dignitate illuſtrem MAXIMILIANVM vidimus, is nunc *Romani Regis* axiomate auctior prodit, qvo Francofurti an. 1486. die 16. Februarii, conſentientibus Electorum ſuffragiis ornatus eſt, paullò poſt Aqvisgrani ſolenni pompa coronatus. Factum id vivo adhuc patre ejus, Friderico Imperatore, qvem renunciata filii electione largiter illachrymaſſe ferunt; incertum, an ex gaudio, an verò ex præſagientis aliqvo animi ſenſu, qvanta negotiorum moles filio unà cum diademate regio fuerit impoſita. Qvamvis autem Maximiliano hunc *Romanorum Regis ſemper augusti* honorem uncialis noſter aſſerat; haut tamen inde certò colligas, eum adhuc ante annum 1493. cuſum eſſe, qvo principis hujus titulis, Friderico patre mortuo, nova dignitas, *Imperatoria* ſcilicet, debuit accedere. Extant enim alia, vel ab ipſo, vel auctoritate ejus cuſa numiſmata, qvæ, licet annis poſterioribus prodierint, nihilo tamen minus ſolum *Regis Romanorum* nomen Maximiliano tribuunt: Et qvidem ex recepto temporum iſtorum uſu, qvo Imperatores, anteqvam â Papa ſolenni ritu eſſent coronati, *Imperatorio* titulo abſtinentes, *ſolo Romanorum Regis* axiomate ſunt gaviſi.

Sed ad averſam nummi noſtri partem accedamus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

mus. Poſtrema inſcriptionis ibi occurrentis verba lectu ſunt facilia, ubi Maximilianus vocatur *Archidux Auſtriæ pluriumqve Europæ provinciarum princeps potentiſſimus*; & qvidem ſuo merito, cum per fauſtisſimum illud, quod ſupra memoravimus, *Mariæ* Burgundicæ connubium an. 1477. varias, easqve præſtantisſimas, orbis Europæi provincias paternis ditionibus adjecerit. At, qvid priora hujus inſcriptionis verba ſibi velint, haut æqve facilè patet. Si elementa Græca ullo exemplo in nummis adhibita conſtaret, ad ſignificandas voces alterius lingvæ, non nemo initiales literas XP. libenter ità exponeret: *GERmaniæ ac aliorum Regnorum Rex*, &c. Sed cuivis patet, qvàm violenta foret hæc interpretatio. Pari modo, licet anteriora iſta elementa XP. more â Græcis mutuato nominis *Chriſti* vel *Chriſtiani* compendium ſint, durum tamen eſſet, ex iis & ſeqventibus AC. exſculpere titulum *Chriſtianitatis Advocati*, qvo Maximilianus aliàs in diplomatis ac recesſibus haut raró utitur. Neqve hîc valet, ut, qvemadmodum in alio qvodam Maximiliani nummo apud *Luckium* Syllog. numm. p. 515. legitur: XPIA. REGNOR. REX. HERESQ. qvod videtur idem eſſe, ac *Chriſtianorum regnorum Rex heresque*; ità & in præſenti numismate legamus: *Chriſtianorum ac aliorum regnorum Rex heresqve*: Nam

velim ſcire, qvibus regnis imperaverit Maximilianus, qvæ *alia* à *Chriſtianis* regnis fuerint. Neſcio deniqve, an omnis difficultas tolli posſit, ſi vexatas iſtas literas XP. AC. A. REG. R. HER. Q. explices: *Chriſtianorum AC Americanorum REGnorum Rex* &c. & qvidem eam ob cauſam, qvod Maximilianus in filio Philippo & nepotibus Americanorum regnorum Rex heresqve fuerit. Nullo enim ſatis idoneo teſte probari poterit, Maximilianum ſibi unqvam jus illud aſſeruiſſe, qvod filius ejus Philippus, Hiſpaniæ Rex, iſtiusqve liberi, Carolus & Ferdinandus, in Americam, ſeu recens à Columbo & Veſputio detectum novum orbem habuerunt. Et ſi vel maximè id aſſeruiſſet ſibi, titulisqve ſuis inſeruiſſet, planè tamen non fit veriſimile, illum nomen tanti momenti, & tum temporis tam novum ac inſolitum, unica alphabeti litera A. indicare voluiſſe, qva de ne milleſimus fortè ſuſpicatus eſſet, eam denotare *Americam.* Ne dicam tandem, inter *Chriſtiana* & *Americana* regna non ſatis validam eſſe oppoſitionem, cùm Chriſtianis *Ethnica*, & Americanis *Europæa* potius fuiſſent opponenda.

Vt igitur meam demum, eamqve cæteris forſan probabiliorem, ſententiam exponam, in unciali hoc τὸ XP. nihil aliud, qvam *Chriſtianisſimi* titulum ſignificare, exiſtimo. Qvam licet conjecturam nuper

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

nuper in *Specimine* meo p. 6 improbaverim, meliora tamen nunc (à magni nominis majorumqve meritorum Viro *Io. Diet. Schafshauſen*, IC. & Cos. Hamb.) edoct⁹ ità ſentio, alterutram nummi noſtri inſcriptionem non eſſe *ſeorſim* legendam, ſed potius utramqve hoc modo *connectendam* eſſe: *Maximilianus Dei gratia, Romanorum Rex ſemper Auguſtus Chriſtianiſſimus, ac aliorum regnorum Rex heresqve*, &c. adeò ut voces iſtæ *ſemper Auguſtus* & *Chriſtianiſſimus* præcedentis *Romanorum Regis* ſint epitheta. Ne autem qvis objiciat, has voces violenter & ineptè combinari, cum in ipſo nummo ſatis â ſe invicem diſtinctæ ſint, & una uno, altera altero latere appareat, lubet qværere, annon ſolemnis ille *Ferdinandi I.* titulus, *Infans Hiſpaniarum*, ità comparatus ſit, ut duæ iſtæ voces neceſſariò conjungi debeant? Affirmabit, opinor, qvilibet. Jam verò binos Imperatoris iſtius unciales nummos poſſideo, anno 1529. cuſos (ac ſuo deinceps loco afferendos) in qvibus hæ voces ità ſunt divulſæ, ut τὸ *Infans* adverſa, τὸ *Hiſpaniarum* verò averſa facie expreſſum ſit. Vno enim latere legitur: FERDINAN. D. G. BOEM. HVNG. DAL. CROA. REX. INFA. altero autem: HISP. ARCHID. AVST. DVX. BVR. &c. Qvemadmodum igitur horum numiſmatum inſcriptio, â monetario incongruè divulſa,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

vulſa, neceſſariò rurſum ità connectenda eſt, ut averſæ partis prima vox ultimæ præcedentis lateris jungatur; ità etiam in unciali noſtro idem faciendum eſſe nullus dubito.

Qvod autem averſæ hujus nummi partis ſymbola ſcutaria attinet, medium ac præcipuum, corona clauſa tectum, & aqvilam μονοκέφαλον præferens, *Romani Regni* δεῖγμα eſt. Nam (notante *Jo. Jacobo Chifletio*, Inſign. Eqv. A. V. n. 48.) aqvila illa, qva Romani Reges inſignium loco utuntur, ſimplex eſt, nigra, lingva roſtro & cruribus coccineis, circulo in capite ejusdem coloris, qvi etiam perſpicuè in nummo noſtro cernitur. Hanc parmulam exornat dependens inde torqves *Aurei Velleris*, qvem ordinem eqveſtrem *Philippus* Bonus, Burgundiæ Dux, (Pater Soceri Maximiliani Imp.) cum an. 1430. Iſabellam Portugallicam duceret, inſtituit. Eò ſpectant etiam *Igniaria*, hinc inde in numiſmate noſtro conſpicua; cum torqves hujus ordinis conſtet pluribus igniariis & ſilicibus, unde ſcintillæ proſiliunt, addito lemmate: *Autre n' auray* h. e. aliud non habebo; vel etiam tali: *Ante ferit, qvam flamma micet*; aut: *Pretium non vile laborum.*

Qvi dextram mediæ hujus parmulæ premit clypeus, aliqvot faſciis diſtinctus, & corona aperta tectus, *Hungariam* denotat. Hanc enim Maximilianus

milianus an. 1490. armis ſibi ſubjecit, & ex eo tempore inſignia hujus regni ſuis inſeruit. Siniſtrum aqvilæ ſcutariæ latus occupat parmula *Auſtriaca*, Archiducali pileo tecta, & faſciam transverſam præferens; qvæ ſi coloribus pingenda eſt, argentea in ſolo rubeo eſſe ſolet: vel ad Danubium (qvi Auſtriam ſecat) exprimendum, vel in memoriam *Leopoldi VII.* Ducis Auſtriæ, qvi in expeditione ſacra, an. 1191. in Palæſtinam ſuſcepta, adeò fortiter ſe geſſit, ut occupata Ptolemaide, veſtem, qvæ prius candida fuerat, totam cruentam reportârit, ſola illa parte excepta, qvam baltheus contexerat.

Inferiores duæ deniqve nummi noſtri parmulæ hinc baltheos *Burgundicos*, illinc Leonem *Habspurgicum* exhibent: & qvidem iſtos, ex hereditate *Caroli* Audacis, Soceri, anno 1477. ad Nancejum cæſi, ultimi ſuæ ſtirpis Burgundiæ Ducis; Hunc verò origini notandæ, qvam â Comitibus *Habſpurgicis* Argoviæ trahit ſereniſſima ac potentiſſima *Auſtriaca* familia.

Similem nummum, ſed anni 1513. numero ſignatum, vide libro monetali vernaculo an. 1631. Hamburgi apud *Georgium Wolders*, 4, impreſſo, p. 19.

IV.

MAXIMILIANVS.ROMANOR.IMPERATOR. SEMP. AVG9. *Effigies Maximiliani armati & coronati, dextra ſceptrum, ſiniſtra gladium tenentis.*

PLVRIVMQ. EVROPE. PVINCIAR. REX. ET. PRINCEPS. POTEN:. *Qvinqve parmulæ inſignibus notatæ, interſperſis aliqvot ordinis Aurei Velleris igniariis.*

Hîc tandem MAXIMILIANVS I. ſeſe Imperatorem exhibet; qvam dignitatem qvidem an. 1493. mortuo patre Friderico adiit, ſed qvod â Papa Romano nondum eſſet coronatus, cognomine ejus per aliqvot annos abſtinuit. Immò ſunt, qvi eum *Imperatoris* titulum in comitiis demum Colonienſibus an. 1512. celebratis uſurpaſſe perhibent; Sed forſan rectius iſtius primus uſus

ad annum 1508. erit referendus. Nam, cum Maximilianus ſub initium hujus anni Tridenti ageret, in Venetos non modo bellum parans, ſed & anteceſſorum more Romam profecturus, ut ibi ſolenni ritu Imperiali diademate ornaretur; Julii II. Pontificis liberalitate factum eſt, qvod is per nuncium ipſi, licet abſenti, *Imperatorium* axioma contulerit, idemqve confirmarit bulla aureis literis exarata; tantundem valitura, qvam ſi propriis manibus coronam ipſi Romæ impoſuerit. Hinc die 10. Aprilis, ſolennibus in Cathedrali eccleſia ſacris factis, Maximilianus tàm â legato Pontificio, qvàm publica præconis voce, inter feſtivum perſtrepentium tubarum ſonitum, *Romanorum Imperator ſemper Auguſtus* fuit proclamatus. Ex qvo conficitur, uncialem noſtrum, licet nullum anni numerum præferat, poſt annum tamen 1508. (vel ad minimum eo ipſo) cuſum eſſe, qvo Maximilianus & ab aliis *Imperator* fuit ſalutatus, & ſibi ipſi hunc ſupremum in Romano Imperio honoris titulum aſſeruit.

Averſam nummi noſtri partem qvod attinet, ea qvidem qvoad plurima cum præcedentis uncialis typo convenit. Nam Maximilianus ibi non modo denuò *plurium Europæ provinciarum Rex & Princeps* audit *potentiſſimus*; ſed etiam parmulæ, qvæ medium ſcutum circumſtant, pari

modo ſuperius deſcripta *Hungariæ*, *Auſtriæ*, *Burgundiæ* & *Habſpurgici* Comitatus inſignia exhibent. Attamen ipſe medius adeoqve præcipuus hujus nummi clypeus non amplius *aqvilam* μονοκέφαλον, ſed potius *bicipitem* præfert, notiſſimum *S. R. Imperii* ſymbolum. Cujus ità *geminatæ* avis originem licet nonnulli ad *Carolum* V. Imp. referant, eò qvod is ſimul Imperator Romanorum & Rex Hiſpaniarum fuerit; facilè tamen hoc ipſo unciali noſtro refelluntur, ex qvo patet, aqvilam bicipitem jam ante Carolum V. ab avo ejus *Maximiliano* adhibitam fuiſſe, cui etiam nonnulli auctores fuerunt, ut hoc monſtrum aboleret, prout ὁ πάνυ *Spenerus* Op. Herald. part. Spec. l. I. c. 9. n. 10. aſſerit. Immò, ſi de αὐθεντία illorum numiſmatum conſtaret, qvæ nobis *Octavius de Strada* dedit, liqveret, jam tùm ſæculo XI. aqvilam δικέφαλον Imperii Romani δεῖγμα fuiſſe, cum ea ibidem p. 500. in aureo *Henrici III.* Imp. nummo compareat. Sed notum eſt *P. Ioberti* de hoc auctore judicium, ſcito illo libello, qvi vocatur *la Science des Medailles*, p. 12. dicentis: *Il ne faut pas ſe fier en tout à cet auteur, parce qve les medailles, qv' il rapporte, ſont presqve toutes fauſſes*; h. e. Auctori huic non eſt in omnibus fides habenda, qvoniam ferè omnia, qvæ affert, numiſmata ficta ſunt. Hinc ergò nul-

lum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

lum pro tam antiquo aquilæ bicipitis Imperialis uſu argumentum tutò peti poterit: præſertim, cum plurimi è ſucceſſoribus Henrici III. in inſignibus aquilam ſaltim *μονοκέφαλον* adhibuerint, quali etiam *Carolus IV.* Imp. uſus eſt, non modo in ſigillo iſto, quod apud *Nicolaum Zylleſium* in S. Maximino Trevir. p. 63. videas, ſed & in ipſa *bulla aurea*, quæ fundamentali Legi Imperii (de eligendo Imperatore) cui appenſa eſt, nomen indidit.

Qua igitur ratione bicipitis aquilæ primus uſus ad Imp. *Conſtantinum M.* famoſæ diviſionis Imperii *Orientis* & *Occidentis* auctorem, à nonnullis referatur, ipſi viderint. Mihi ſanè id æquè minus probabile eſt, ac aliorum dogma, quo geminæ hujus avis origo Imperatori *Carolo M.* ob transactionem aliquam cum Nicephoro Conſtantinopolitano adſcribitur.

Antiquisſimum quidem *bicipitis* aquilæ exemplum eſt, quod (teſte *Carolo du Freſne* diſſert. de infer. ævi numismat. n. XI.) Romæ in columna *Trajani* (vel, ut alii referunt, *Antonini*) occurrit, ubi avis ejusmodi militis cujusdam clypeo inſcripta viſitur, quâque duarum fortè Legionum conjunctionem in unam notari credunt eruditi. Sed quis inter Imperatores Germanicos primus aquilam Imperialem geminaverit, haut certò conſtat. Et licet nondum ſatis exploratum ſit, quod

Daniel Papebrochius in Actis Sanctorum Maji To. V. commentario prævio de S. Lucifero c. 2. n. 107. exiſtimat, nempe nullum aquilæ bicipitis veſtigium uſpiam ante ſæculum XIV. occurrere; eandem tamen jam ante Maximilianum I. Imp. in uſu fuiſſe, ex eo ſatis liquet, quod idem auctor ex antiquis Pariſinæ editionis *Georgii Codini* iconismis, trajectionem *Ioannis Palæologi* Imperatoris Conſtantinopolitani in Italiam & acceſſum ad Papam Vrbanum V. an. 1468. exprimentibus, refert; ſcilicet, inter ornamenta triremis alicujus, teſſeras Veneticas, Papales, ac Imperatorias exhibentia, *tres aqvilas bicipites* comparere; quales (ipſe teſte) etiam *Rupertus* Bavarus & *Sigismundus* Imperatores ſæculi XV. initio uſurparunt.

V.

MAXIMILIANVS. ROMANOR. IMPERATOR. SEMPER. AVGVST9. ARCHIDVX.

AV-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

AVSTRIE. *Effigies Imperatoris coronati, & torqve Aurei velleris ornati: ſub axilla: 1516.*

PLVRIVM. QZ. EVROPE. PROVINCIARVM. REX. ET. PRINCEPS. POTENTISSIMVS. *Eqves, cui miles armatus ſubſternitur; â fronte alius miles gradiens haſtam & crumenam portat; â tergo angelus inſignia Romani Imperii tenet, & alia 4. parmulæ inferiùs apparent.*

ELegantisſimus hic MAXIMILIANI I. Imp. nummus an. 1516. cuſus eſt, quo is ultimam ſuam (licet irritam) adverſus Mediolanenſes expeditionem ſuscepit. Nam Ducatum iſtum, à Galliæ Rege Francisco I. nuper occupatum, recuperaturus, collecto ex Germanis milite in Italiam movit, ipſoque Mediolano obſidione cincto civibus per fecialem imperavit, ut, niſi pari modo, ac olim à Friderico I. factum, funditus deleri vellent, intra triduum Gallos urbe ejicerent, ſibique portas aperirent, eo animo venienti, ut iſthic antiquo more corona Longobardica ornaretur. Sed opportunæ decem millium Helvetiorum ſuppetiæ, Mediolanenſibus ad ſummas jam anguſtias redactis latæ, effecerunt, ut ſurdis fuerit narrata fabula. Hinc Maximilianus urbem fruſtra oppugnans, ſibique à perfidis ſuorum (ab hoſte corruptorum)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

ptorum) inſidiis metuens, ſoluta ſubitò obſidione ac re infecta domum rediit.

Videtur autem uncialis noſter occaſione hujus expeditionis Mediolanenſis cuſus eſſe; & quidem ad ſolvenda forſan iſthoc monetæ genere militi ſtipendia: Cujus rei argumentum præbet averſi lateris *homuncio*, ante figuram equeſtrem gradiens, & ſiniſtro quidem humero *haſtam*, dextra autem manu *crumenam* ære gravem geſtans, adeòque militem aliquem referens, qui accepta mercede ſua bellica lætus ovansque incedit. Conſtat enim ex *Gvicciardino* & aliis iſtorum temporum hiſtoricis, hac ipſa expeditione Italica exercitum Imperatoris numerati ſtipendii moram ægrè tuliſſe, ac militum nonnullos æra ſibi debita tanta contentione flagitaſſe, ut etiam defectionem minitati fuerint. Immò fertur Maximilianus militem quendam alios ad rebellionem incitantem ſuis ad Soncinum manibus interemiſſe; quem fortasſis ipſo unciali noſtro expreſſum videas, ut *reſupino* corpore *eqvo ſubſtratus* jacet, cui *Maximilianus* armatus inſidet, ſtrictoque perduellem petit *gladio*. Niſi mavis ſuſpicari, Imperatorem hîc Gallum aliquem aut alium hoſtem proſternere, adeòque victrici eo habitu ſe exhibere, quo olim *Conſtantius*, *Magnentius*, aliique prioris ævi Cæſares in nummis apparent, addita epigraphe: FE*lix* TEMP*orum*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

rum REPARATIO, aut: GLORIA ROMANORUM. Quicqvid rei ſit, *eqvitem* hunc neminem alium, quàm *Maximilianum* deſignare, præter *igniaria* Aurei Velleris in ornatu equi conſpicua, ſatis probat *angelus* (aut, ex more veterum, *Victoria alata*) tergo eqvitis advolans, & coronata *Romani Imperii* inſignia, ſcutum ſcilicet aquila bicipite ſignatum, præferens. Inferiores parmulæ eædem ſunt, quas aliquoties jam in nummis hujus principis obſervavimus: nam primo loco occurrunt tæniæ *Hungaricæ:* ſequuntur balthei *Burgundici;* ſuccedit leo *Habſpurgicus;* & denique comparet faſcia *Auſtriaca.*

Quod reliquum eſt, *aquilinus* & extantior Maximiliani *naſus,* hoc unciali evidenter expreſſus, nobis meritò in memoriam revocat facetum ipſius dictum, quod affert *Sigism. â Bircken* Oeſterr. Ehren-Spiegel l. VI. c. 20. p. 1386. ubi ait, Imperatorem in libera quadam S. R. I. civitate, cujus incolæ ipſi plurimas ejus effigies (ex metallo, cera, gypſo, &c. factas) lucri cauſſa obtulerant, tandem indignabundum exclamâſſe: Seht durch GOtt/ wohl fromme und gute Spiegelmacher gibt es in dieſer Stadt! Ein jeder/ der eine groſſe Naſe nachmachen kan / der kompt/und wil uns damit dienen.

VI.

MAXI. ROM. IM. ARCH. DV. AVST. ET. DO. TER. OCCI. ORI. *Effigies Maximiliani pileati, & torque aurei velleris ornati.*

PLVRI. EVROP. PVINCIA. REX. ET. PINCEP. POT. 1518. *Decem parmulæ ſcutariæ, totidem inſignibus notatæ.*

Alio habitu exhibetur hîc MAXIMILIANVS I. Imperator, ac in nummis præcedentibus eum vidimus. Neque enim coronatus nec armatus eſt, ſed *pileum* (ſive, ut mediæ ætatis ſcriptores barbarè appellant, *biretum*) gerit; de quo tamen capitis tegumento non auſim dicere, an idem ſit, quod eo ipſo, quo uncialis noſter cuſus eſt, anno 1518. in comitiis Auguſtanis, unà cum enſe pulcherrimi operis, à Papa Romano illi donatum legimus. Nam id potius *galeæ* formam habuiſſe

buiſſe crediderim, cum Pontifex Imperatorem munere iſto ad bellum ſacrum contra Turcas ſuſcipiendum voluerit inſtigare. Præterea *togatus* ſive palliatus hîc apparet Maximilianus, reducta per humeros veſtimenti ora, eâque pretioſa pelle munita, cui torques aurei velleris incumbit.

Meretur autem magis adhuc notari occurrens hîc novus & inſolitus Maximiliani titulus, quo non modo (ut hactenus) ROM*anorum* IM*perator* & ARCH*i*DV*x* AVST*riæ*; ſed etiam DO*minus* TER*rarum* OCCI*dentis* ORI*entisque* appellatur. Sunt, qvi putant, eum extremis iſtis vocibus reſpicere ad amplisſimas *novi orbis* ſeu *Americæ* provincias, qvarum hereditatem nuper ipſius nepotes, Carolus & Ferdinandus, creverant. Sed, ne hîc repetam, omni probabilitati contrarium eſſe, Maximilianum nepotum ſuorum jus ſuis inſeruiſſe titulis; dixerim potius, illum per *terras Occidentis* intellexiſſe Belgium, Burgundiam, aliasque hereditarias provincias; per *terras Orientis* autem Hungariæ regnum, anno 1490. ex parte adqviſitum, & qvæ eò pertinent; cùm de his regionibus conſtet, illas ſibi ità eſſe oppoſitas, ut aliæ ad naſcentem, aliæ autem ad obeuntem ſolem ſe convertant.

Progredimur nunc ad averſam nummi noſtri partem, ubi varia nobis *inſignia* occurrunt. Pri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

mum eorum & præcipuum, corona Imperiali clauſa ornatum, aqvilam bicipitem, *Romani Imperii* δεῖγμα, exhibet, ità tamen efformatam, ut pectori illius alia quædam parmula impreſſa ſit, hinc faſciam *Auſtriacam*, illinc baltheos *Burgundicos* oſtendens. Dextram majoris hujus clypei occupat ſcutum *Auſtriacum*, corona Archiducali tectum, & ſupra p. 17. â nobis explicatum; Siniſtram verò premit parmula, ex leonibus Svevicis & faſcia Auſtriaca bipertita, *Carinthiæ* ſymbolum, quem Ducatum olim â Svevis poſſeſſum Imp. Ludovicus Bavarus an. 1331. Auſtriacis contulit. Seqvitur gryphus ἄπτερος, ignivomus, *Styriam* denotans, qvam Ottocarus Marchio, ab Imp. Friderico I. Dux Styriæ creatus, ſocero ſuo Leopoldo VII. Auſtriæ Duci vendidit. Huic ſuccedit Leo *Habſpurgicus*, cujus etiam ſupra mentionem fecimus. Vicinum illi ſcutum baltheus dexter perrepit, utrinque tribus coronis ſtipatus, & *Alſatiæ* Landgraviatum (Rudolphi I. Imp. patrimonium) deſignans. Jungitur ipſi parmula, aqvilam μονοκέφαλον (lunulam pectore geſtantem) præferens; qvæ *Carniolæ* teſſera eſt, jam ſæculo XIII. ad Fridericum Bellicoſum Auſtriacum devolutæ. Vltimam inſignium ſeriem orditur ſcutum ex palis aliqvot & aqvila bipertitum, *principatûs ſupra Anaſum* ſeu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

Auſtriæ ſuperioris ſymbolum; qvam regionem Henricus Marchio Auſtriæ an. 1156. cùm Henrico Superbo Bavariam reſtituere juberetur, inde avulſit & retinuit. Parmula media, pileo ducali tecta, baltheos exhibet *Burgundicos*, jam toties nobis memoratos; & poſtrema denique, aquilam coronatam continens, Principalem Comitatum *Tyrolenſem* innuit, quem Margareta Maultaſchia, ultimi Comitis Tyrolenſis Mainardi IV. mater, cum is an. 1363. deceſſiſſet, ad conſobrinos ſuos, Rudolphum, Leopoldum & Albertum, Auſtriacos, transmiſit.

VII.

MAXIMILIANVS. ROM. IMP. SEMPER. AVGVSTVS. ARCHID. AVSTRIE. *Effigies Maximiliani coronati.*

PLVRIVMQZ. EVROPE. PROVINCIAR. REX.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

REX. ET. PRINCEPS. POTENTISSIMVS.
Qvinqve ſcuta inſignibus exarata. 1519.

Neque vultus nec inſcriptio hujus nummi nos morabitur, cum utrinque iis gemina offendamus, quæ hactenus aliqvoties jam luſtravimus, quanquam omnia hîc elegantius nitidiusqve efficta ſint. Solus hîc nobis notandus eſt *anni* 1519. *numerus*, utpote qvi MAXIMILIANO I. Imp. fatalis fuit, vitæqve ipſius ultimus.

Nam is Oeniponti ſub initium hujus anni febri correptus, ut illa ſoli cæliqve mutatione vel etiam itinere diſcuteretur, ſecundo quidem amne in Auſtriam deſcendit; Sed poſtqvam Welſam appulit, ibidem ob morbum ingraveſcentem, ac intempeſtivo alvi profluvio auctum ſubſiſtere neceſſe habuit. Jamque ex defectu virium magis magisque ingruente vitæ finem adfuturum ſentiens, Carthuſianum quendam (qui ipſi olim â ſacris fuerat) Friburgo jusſit accerſi, & cum adveniente non tantùm pia de ſalute animæ rebusqve cæleſtibus colloqvia inſtituit, ſed etiam (præ-via peccatorum venia) ſpirituali morientium Chriſtianorum viatico fuit inſtructus.

Hinc rebus ſuis domeſticis, & ad ſucceſſionem nepotum ſpectantibus, compoſitis, nec non diſpoſitione facta, qvomodo ſepeliri vellet,

let, tandem die XI. Januarii, anno ſupra memorato 1519. qvi ætatis ipſius inter mortales actæ fuit ſexageſimus, piè placidèque obiit. Cadaver ejus, ex ultima morientis voluntate, non tantùm crinibus dentibusqve orbatum, ſed etiam calce viva adſperſum, & loculo (quem dudum in itineribus ſuis ſecum duxerat) impoſitum, primò Viennam, & juſtis ipſi ibidem perſolutis inde Neoſtadium Auſtriæ perlatum eſt, ubi in ſacello divi Georgii ſub altari majori fuit conditum, eo ſitu, ut qvoties ſacerdos ibi ſacra eſſet facturus, humati ſemper Imperatoris pectori inſiſteret.

Hic fuit *Maximiliani I.* Principis omnibus pacis belliqve artibus clarisſimi, ac optimi Imperatoris, exitus; cui deinceps nepos *Ferdinandus I.* Imperator Oeniponti, in templo aulico S. Crucis, ſumtuoſum ac verè regium ex ære & marmore monumentum poſuit.

CA-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

CAROLVS V.

I.

TECVM. REGNA. DEVS. PARTITVS. VT. IMPERAT. ASTRIS. 1532. *Effigies Caroli V. Imp. togati & pileati, adſcriptis utrinqve circa collum vocibus:* CAROLVS. RO. IM.

ILLE. REGENDA. TIBI. SIC. SOLA. CONCTA. DEDIT. 1534. *Aqvila Imperialis.*

Succedit hîc, ut olim in Imperio ſucceſſit, *Maximiliano I.* CAROLVS V. dignus tanto avo nepos, & non minus rerum geſtarum magnitudine, qvàm auſpicatiſſima Imperii Romano-Germanici cum monarchia Hiſpanica conjunctione, celeberrimus. Fuit is *Philippi* Auſtriaci, Hiſpaniarum Regis, ex *Johanna* (Ferdinandi Catholici gnata) filius, anno 1500. die 24. Februar. Gan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

Gandavi natus, ubi perexiguum, & vix qvatuor vel qvinqve cubitorum conclave magnum hunc principem matris utero egredientem excepit, teſte tabula ibidem appenſa, in qva legitur: *Auguſtisſimus Imperator Carolus V. in hoc peranguſto loco natus, anno 1500. 24. Februarii, in Feſto S. Matthiæ, hora qvarta matutina.*

Adulti Caroli hujus primum, ut ita dicam, tyrocinium fuit *Belgii* imperium, qvod ipſi an. 1515. Calendis Januar. Maximilianus I. Imp. tradidit. Dein avo materno, *Ferdinando* Catholico, Caſtellæ & Arragoniæ Regi, in regno *Hiſpanico* ſuccesſit, magna pompa 1518. d. 7. Febr. Vallisſoleti coronatus. Tandem Francofurti an. 1519. *Imperator* fuit electus, iſtoque munere per ſex & triginta annos functus eſt.

Vxorem habuit *Iſabellam*, Emanuelis Portugalliæ Regis filiam, an. 1520. ductam, ex qva præter *Johannam*, Principi Portugalliæ Johanni nuptam, & *Mariam*, Maximiliani II. Imp. conjugem, *Philippum II.* Hiſp. Regem, nec non *Ferdinandum*, an. 1545. in infantia exſtinctum, genuit.

Cætera laudatisſimi hujus Imperatoris facta perſeqvantur alii; nobis iſthoc unum adhuc addidiſſe ſufficit, illum res hactenus fortiter excellenterque geſtas præclara prorſus atqve rara obſignaſſe coronide. Nam ſponte ſua an. 1556. tàm Imperio Romano-

mano-

mano-Germanico, qvàm Hiſpaniarum regno ſe abdicavit, & illud *Ferdinando* fratri, hoc verò *Philippo* filio transmittens, Hieronymianum S. Juſti (in Extremadura Hiſpaniæ provincia) monaſterium ingreſſus eſt; ubi per biennium ſacris meditationibus vacavit, & anno demum 1558. die 12. Septembris ſupremum diem obiit.

Jam quod ad nummum noſtrum propiùs, & primo quidem ad effigiem in eo occurrentem attinet, non eſt, quod miremur, Carolum loco Imperialis coronæ ſive diadematis ſolo *pileolo* tectum comparere: Nam gemino capitis tegumento etiam avum ipſius, *Maximilianum*, in nummis contentum fuiſſe, ſupra vidimus. At illud novum videtur & inſolitum, principis hujus nomen & titulum (quo CAROLVS RO*manorum* IM*perator* audit) collo ejus adſcriptum eſſe; Immò magis adhuc infrequens, combinatam utriusque lateris inſcriptionem certo *carmine diſticho* comprehendi, quod ità habet:

Tecum regna Deus partitus, ut imperat aſtris
Ille, regenda tibi ſic ſola concta dedit.

Senſus horum verborum eſt, ſupremum omnium rerum arbitrum ſoli polique regimen ità cum Carolo diviſiſſe, ut ſervato ſibi *aſtrorum*, i. e. cæli, imperio, ipſi *ſola concta* (ſive cuncta) h. e. omnes terras, ſuo nomine regendas commiſerit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

Verùm ex iſto Caroli encomio apparet, nummum hunc non ab illo ipſo, ſed potius ab alio qvodam in honorem ejus, cuſum eſſe: cum non modo, Imperatorem ipſum tam arroganter loqvuturum fuiſſe, nemo ſibi facile perſvadeat; ſed etiam, ſi vel maximè tanto faſtu voluiſſet uti, prima potius perſona debuiſſet dicere: *Mecum regna Deus &c.*

Averſæ partis expanſa imperialis biceps & coronata *aqvila* pectore ſcutum bipertitum præfert, hinc faſciam *Auſtriacam*, inde verò caſtellum, regni cognominis *Caſtellæ* δεῖγμα, exhibens. Sed, quid in nummo iſthoc duplex & diverſus annorum 1532 & 1534 numerus ſibi velit, non capio. Dicerem quidem, duorum diverſorum Imperialium, qvorum alter an. 1532. alter autem 1534. cuſus ſit, typos monetarios caſu qvodam permutatos, & alterius *averſam* partem parti alterius *adverſæ* adaptatam eſſe; ſed obſtat metrica inſcriptio, ita comparata, ut hexameter uno nummi latere, pentameter autem huic reſpondens altero legatur. Interim ſit penes accuratiores harum rerum cenſores judicium, annon fieri potuerit, ut (quemadmodum inter cudendum freqventer evenire ſolet) typus monetarius averſæ partis violento ictu ruptus, eidemqve fortè poſt biennium reparato novus tum præſentis anni numerus inſcriptus ſit?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

II.

CAROLVS. V. ROMANORVM. IMPERATOR. SEMPER. AVGVSTVS. *Effigies Imperatoris togati & pileati, &c.*

AQVILA. ELECTA. IVSTE. OMNIA. VINCIT. MDXXXVII. *Scutum coronatum, cum aqvila bicipite, inter duas columnas, addito lemmate:* PLVS VLTRA.

Hîc iterum civili magis quam Imperatorio habitu CAROLVS V. nobis ſiſtitur, princeps aliàs omnium annalium conſenſu ſago non minus qvam toga celeberrimus. Sed, qvæ in averſa nummi parte legitur inſcriptio, *Aqvila Electa Juſtè Omnia Vincit*, non tam ad ipſum *Carolum* qvàm ad illius proavum, *Fridericum III.* (vel IV.) Imp. ſpectat. Is enim qvinqve iſtas vocales A. E. I. O. V. qvibus ſymboli vice utebatur, nonnunqvam

ità

ità explicare fuit ſolitus; Licet etiam aliqvando hoc modo reddiderit: *Auſtria Extendetur In Orbem Vniverſum*, Aller Ehren Iſt Öſterreich Voll; aut: *Auſtriæ Eſt Imperare Orbi Vniverſo*, Alles Erdreich Iſt Öſterreich Vnterthan. Qua de re legi meretur *Petri Lambecii* diarium S. itineris ſacratisſimi Imp. Leopoldi ad Marianam Styriæ cellã, p. 14. ſqq. ubi affertur vera & genuina iſtarum literarum explicatio, ex libro aliquo ipſius Friderici Imp. autographo, qui in Vindobonenſi bibliotheca aſſervatur. De *aquila duplici*, S. R. Imperii teſſera, quæ in unciali noſtro ſcuto coronato, & torque aurei velleris cincto exhibetur, ſupra diximus. Binæ autem *columnæ* ſcutum hoc utrinque ſtipantes, cum lemmate ſupervolante: PLVS VLTRA, notisſimum Caroli V. ſymbolum conſtituunt. Quod equidem nonnulli putant Imperatori felicisſimum illum maris Atlantici trajectum ſuggesſiſſe, quo audaces *novi* in occidente *orbis* detectores famoſas *Herculis columnas*, Calpen & Abilam, ultimos olim nautarum limites, transgresſi ſunt. Sed iſti non attendunt, jam dudum ante Carolum V. hanc expeditionem à Chriſtophoro Columbo (Martinum Behaim, Noribergenſem, ſequuto) auſpiciis *Ferdinandi Catholici* & *Iſabellæ* conjugis ſuſceptam eſſe. Quare veritati magis conſonum eſt, Carolum noſtrum ſymbolo iſthoc reſpexiſſe ad geminam victoriam, anno 1535. tàm à *Goleta* quàm

Tuneto in Africa reportatam; utpote qua ultra mare mediterraneum, & utramque Herculis columnam, victricia arma protulit. Vnde *Ferrantes Gonzaga*, ſupremus belli Dux Imperatoris, & conſiliorum ejus particeps, ipſi ſvaſurus, ut victoriam cæptam contra Mauros Tingitanos, aliosque Africæ populos proſequeretur (teſte *Emanuele Theſauro*, nel Cannocchiale Ariſtot. p. 66.) literis ſuis cenſuit, *che ſua Maeſtà in tal guiſa perfettamente adempirebbe il glorioſo motto PLVS OVTRE, che dalla vittoria della Goletta e di Tuniſi haveva havuto principio;* i.e. Majeſtatem ejus hac ratione optimè impleturam glorioſum iſtud ſymbolum PLVS VLTRA, quod victoriæ Goletanæ Tunetanæque ſua deberet incunabula.

III.

CAROLVS. D. G. ROM. IMP. HISP. REX. *Effigies Caroli V. Imp. coronati, &c.*

DA.

DA. MIHI. VIRTVTE. CON. HOSTES. TVOS. *Inſignia.*

Ecce tandem CAROLVM V. loco pilei, quem hactenus in nummis ſuis geſſit, auguſtiori capitis tegumento, *corona* ſcilicet, ornatum. Et quidem ſummo merito; cum ſimul ROM*anorum* IMP*erator* & HISP*aniarum* REX, ut in unciali noſtro appellatur, fuerit. Clauſam verò non tantùm gerit coronam, ſed & alio prorſus modo efformatam, ac in nummis Maximiliani I. vidimus. Nam propè abeſt à tiaræ ſive mitræ alicujus figura, diademate circumdata, ex quo circuli nonnulli prodeunt, quorum medio Imperiale pomum eſt impoſitum. Peculiarem hanc & *Imperialem* (ut vulgò vocant) coronam, ſi non excogitavit *Carolus V.* noſter, primus tamen adhibuiſſe dicitur. Ità enim Cl. *Spenerus*, Op. Herald. pt. I. c. 6. p. 312. §. 16. *Ante Carolum V. hanc formam planè introductam non fuiſſe, ſed anteceſſores uſos communi clauſarum coronarum forma legi; quod ſi exemplo refelli nequit, crediderim, eo imprimis tempore Auguſtum, cùm alii Reges primùm clauſis coronis uti inciperent, ſuum quoque mutaſſe capitis geſtamen, ut diſtinctum à reliquis maneret.*

In Inſcriptione averſæ partis Imperator divinam contra inimicos opem implorat, his Deum verbis alloquens:

loquens:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138

loquens: DA MIHI VIRTVT*em* CON*tra* HOSTES TVOS; quibus forſan precibus uſus eſt, dum contra infideles Mauros expeditionem ſuſcepit, plus ſimplici vice in *Africam* trajiciens, & primò quidem ex voto rem gerens, deinde verò aliquantulum infelicius. Quod denique *inſignia* hujus lateris concernit, ſcutum majus, hîc occurrens, mediante cruce florida (*fleuronnée*) cujus cuſpides ubiq; prominent, in quatuor æquales partes diſtribuitur. Primus quadrans continet faſciam Archiducatûs *Auſtriæ*; ſecundus liliis *Burgundicis* conſperſus eſt; tertius habet tænias obliquas *Burgundicas*; & quartus deniq; leonem oſtendit, Comitatûs *Flandriæ* (per nuptias Mariæ Burgundicæ ad Auſtriacos devoluti) teſſeram. Medio huic quadripartito ſcuto incumbit parmula itidem leonem præferens, qui ducatum *Brabantiæ* (pari modo ab Auſtriacis adquiſitum) indicat. Nam in hoc ducatu, & quidem *Antverpiæ*, quæ notisſima ac nitidisſima illius urbs eſt, præſentem uncialem nummum cuſum eſſe, abſciſſa *manus* arguit, quæ ſuperiori loco Imperialis noſtri conſpicitur, utpote qualem (unà cum ſocia) civitatis hujus inſignia continent, credulis nonnullis fidem facientia, nominis *Antverpiæ* etymon ab *Hand-werpen* eſſe derivandum, quod tamen aliis ſagacioribus minimè probatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
443 A 138